

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ✉

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyas Blatniezky Pál

Általános lelkész budai II. lelkész. cinkotai lelkész.

Megjelenik hetenként egy ízben

A lap ára:

Egész évre ..... 20 K

Félévre ..... 10 K

Egyes szám ára ..... 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egyek oldal ..... 40 K

Allandó hirdetések megvesztésenként

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Autonom fakultás.** — **Evangelikus napilap.** Zathureczky László. — **Tábori lelkészek konferenciája.** Hajdu Gyula. — **Széljegyzetek.** — **Nekrológ.** — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Autonom fakultás.

*) A pozsonyi és soproni theologiák egyesítése ügyében kiküldött egyetemes bizottság legutóbbi ülésén két nevezetes dolog történt. Első sorban megállapítást nyert, hogy a tanácskozásnak tárgya nincs, mert a soproni theologia fenntartó hatósága, a dunántúli egyházkerület nem adott megbízást a soproni theologia minden körülmények között való egyesítésére. Az erre vonatkozó püspöki bejelentésben félreértés volt, amely azóta teljesen tisztázódott. Az egyesítés módjainak megbeszélésére csak azon esetben lett volna a kiküldött kerületi bizottság hivatott, ha egyetembe szervesen bekapcsolt theologiai fakultás felállításáról lett volna szó.

Erre vonatkozólag azonban a bizottság megállapította, hogy a kultuszminisztérium és az egyház álláspontja egyeztethetetlen. A miniszter ugyanis megmarad ama kijelentése mellett, hogy készséggel felállítja számunkra az egyetembe szervesen bekapcsolt theologiai fakultást, de csak is Debrecenben. Egyházunk pedig akár Pozsonyban, akár Budapesten szívesen elfogadná az egyetemi fakultást, de Debrecenbe nem mehet, mert ott az intézménynek nincsen gyülekezeti fundamentuma, amelyre támaszkodhatnék. Az eltérés tehát nem a tényben, nem a kérdés lényegében, hanem csak a hely dögában van. De ezt az eltérést egyelőre összeegyeztetni nem lehet.

Ez alapon tételt a javaslat a bizottságnak most már többé nem is hivatalos tanácskozásán, hogy legkényesebb volna egy önálló, az államtól merőben független autonom theologiai fakultás létesítésének kérdésével foglalkozni. S a bizottság jelenlévő tagjai ezt a javaslatot megbeszélés tárgyává is tették.

Kétségtelen, hogy egyházunknak törvényes joga van bármilyen fokú főiskola felállítására. Az

is bizonyos, hogy egy autonom theologiai fakultás az egyház igényeinek és érdekeinek, történetileg kifejtett autonom jellemének jobban megfelel, mint az állami egyetembe bekapcsolt fakultás. Hogy nem volna még a többi, állami fakultással már bíró egyházakkal megegyező helyzetünk, az tény, de az sem esik egyházunk érdekeinek, vagy méltóságának a rovására avagy hátrányára. Hiszen szomorúan érdekes az a vita, a mely a református testvéregyház debreceni egyetemi fakultásán működő tanárok egyházi és állami hovatartozóságuk és fegyelmezésük kérdésében már is megindult és sok keserűséggel állandóan folyamatban van. Ez a vita intő jel számunkra, hogy az állami egyetemi theologiai fakultás felállítását föltétlen értékű vagyonnak ne tartjuk.

Sőt ha azt is mérlegbe vetjük, hogy az állami fakultáson is tanszékeként és évenként 10 ezer koronát kellene az egyháznak a fakultás fenntartására fordítania, akkor egyenesen előnyösebbnek látszik az autonom theologiai fakultás felállítása. Arról is meg vagyunk győződve, hogy az autonom fakultás létesítése érdekében valamennyi theologia lemond a maga létéről s összes anyagi, kulturális és személyi tőkéjét szívesen egyesíti egy hatalmas autonom intézmény érdekében.

Mindenesetre fordulóhoz ért a theologiai fakultás kérdése. Bármiféle oia legyen is a miniszternek igényeink megtagadására, fájdalmasan érint bennünket a vonakodás, melyet éppen csak velünk szemben e kérdésben éntizedek óta mutatnak a váltakozó miniszterek. De mi már megelégtünk az alkudozással. Koldus nép soha nem voltunk, magunk lábára állva, indulunk hát el a cél felé, melynek szükségéről és elodázhatatlan voltáról egyházunk egész közönsége meg van győződve.

Éljen tehát az autonom theologiai fakultás!

Evangelikus napilap.

E témának e b. lapban való új napirendre tűzése, ev. hitéletünk ütőere élénkebb létketetésének felismerése. Isten áldása rajta! Ime, ország-szerte, de kivált Nyitra megyében, kath. sajtómozgalmak már is hullámtarajokat vetnek, mert Bangha B. és Bús J. jezsuita atyák ihletteljesen agitálnak érdeklükben „In necessariis unitas“ jelszó alatt. Estélyeket, előadásokat, kiadós gyűjtést rendeznek. Hangsúlyozzák, hogy „neki nincs szüksége zsolozsmákra, ő nem akarja a rózsafűzér imádságokat, a szentek életét tárgyalni a megalkotandó magyar napilapban. Ezek maradjanak a templomnak, az imádkozó hívő népnek“. Szóval ők már látják! A diagnózis kész, mely szerint a „Vörös Internationale“ sajtója a bolsevista anarchizmus anyacsavarja és orvosszere egyedül egy hatalmas ker. kath. sajtó-organum. Igaz is. A bolsevikizmus szülte állam, kultúra, észrend-esődje ma, a Krisztusi szocializmus létjogának legtündöklőbb világigazolása. Dunántul is dereng már. „Legyen világosság“ mindenütt. Talpra lutherizmus! Lutherünk mondta: „Unser Herrgott wird sein Wort und Sprach auf Erden erhalten durch die Schreibfeder, die Theologen aber sind der Kiel von der Feder“.

Mint ahogy „Verba volant, facta manent“, csekélységem Br. Solymossy L. világi hitvezér mellé sorakozva, ezennel 1000 K. alapítványt tesztek le a M.E.L.E. pénztárába, ha a M.E.L.E. az Órállóval egyetértve egy „napilap actio bizottságot“ még ez évben megalakít. Szerény óhajom, hogy a lap modern napilap formájú legyen. Mozogjunk, mert megmozdítanak!

„Egyházunk nagyjai és vezérei egy napot se várakozzanak“ . . . Finishe meggyünk.

Assakürt, (Nyitram.)

Zathureczky László

ev. lelkész.

Amennyire meglepett, olyan örömmel töltött el lelkésztestvérünk e nemes felbuzdulása. Szép és nemes eselekedet ez a lelkészek anyagi viszonyaihoz mérten hatalmas anyagi áldozat. Megszoktuk ugyan Zathureczky testvért minden ideális cél szolgálatába a legelső és leglelkesebbek csoportjában látni, de most igazán teljes tisztelettel hajlunk meg nemes felbuzdulása előtt. Bár volnának sokan, akik követik, mert ez az ezer korona csak egy csepp a szükségletek tengerében. Hisszük azonban, nem az egyetlen és nem az utolsó.

Mindenesetre jó volna ha a Mele esetleg a Luther-Társasággal együtt felkarolná az evangélikus sajtó ügyét. Nem is kételkedünk rajta, hogy fel fogja karolni. De még ez sem elég. Világi és

egyházi vezetőink áldozataira is számot tartunk. Hisszük, hogy reménységünkben és bizalmunkban nem fogunk csalatkozni. Hogy azután az Órállóval kapcsolódik-e majd össze az esetleges új lap, vagy önállóan indul utjára, ez még a jövő kérdése. Mindenesetre nagy köszönettel vesszük Zathureczky testvér bennünket illető szives bizodalját. A kérdést azonban átadjuk az egyházi közvélemény megbeszélésének.

Tábori lelkészek konferenciája.

Felejthetetlenül kedves és tanulságos napokat éltünk át, a cs. és kir. 1. hadsereg prot. tábori lelkészei j. év márc. 12 és 13-án, amikor is lelkész vezető szolgatársunk Vietórisz László, ev. tábori lelkész buzgólkodása s a hadvezetőség jóindulatú támogatása eredményeként tábori lelkészi konferenciára gyűlhettünk össze. Ez volt az első parancs a világháboruban, mely azt jelentette a prot. tábori lelkészeknek, hogy most nem adnia kell, hanem kapni fog lélekben erőt, buzdítást, áldást. A hívó szóra megdobbant az erdélyi havasok fedezékeiben, a hadtáptérület kórházaiban egy-egy katona pap sziv, egyes vándorok indultak Brassó felé s mire odaértünk egy 23 főből álló lelkész kis csapat verődött össze a három aranyzinóros katonából, akik ledöntöttek lélekben az unitáriusok, reformátusok és evangélikusok között fennálló válaszfalakat s egy eszményi, tiszta, testvéri harmóniába olvadva magasztalták az Istent, szolgálták a hazát, egyházat. Ezért volt a konferencia oly felejthetetlenül kedves és tanulságos.

12-én d. e. 9 órakor a magyar ev. templomban az Úr asztalához járultunk, amely alkalommal Pál Dénes ref. tábori lelkész beszélt Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írott II. levele 9.21. versei alapján s lélektől áthatott szavai meghatóttak, megjavítottak mindnyájunkat. Magát az urvaesorai szertartást Vietórisz László végezte.

Az értekezlet 10 órakor vette kezdetét s másnap délelőtt folytatódott. Az ülést a cs. és kir. 1. hadsereg prot. tábori lelkészetének vezetője Vietórisz László nyitotta meg meleg szavakkal üdvözölve az értekezlet összes résztvevőit és vendégeit, de különösen Ucsnay István Feldsuperiort, akinek részéről jóakarattal mást nem tapasztalt. A Feldsuperior a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a protestáns tábori papság működéséről s az értekezlet résztvevőit legmesszebb menő jóindulatáról biztosította.

Egyhangú lelkesedéssel fogadta el az értekezlet vezető testvérünk indítványait. A konfe-

rencia hódoló távirattal üdvözölte dentai báró Rohr Ferencz tábornagyot a cs. és kir. 1. hadsereg parancsnokát. Táviratilag üdvözöltettek: Geduly Henrik ev., Nagy Károly, Dr. Baltazár Dezső ref. és Ferencz József unit. püspökök, mely üdvözlésekkel az értekezlet azon nagy hála-jának akart kifejezést adni, mellyel a minden téren megnyilatkozó, de különösen imádságos könyvek, vallásos iratok küldésében érvényre jutó támogatásért a püspöki kar iránt viseltetik. Ezzel kapcsolatban az értekezlet azzal a kérelemmel fordul a püspöki karhoz, kérelmezzon a a Hadügyminiszteriumból 3 nyelvű, haretéri és kórházi használatra alkalmas imádságos könyveket annál is inkább, mivel a róm. kath. tábori papság már régóta van ellátva a Hadügyminiszterium által kiadott imádságos könyvekkel, csak a prot. tábori lelkészlet szükölködik még mindég azok nélkül. Reméljük, hogy kérelmünk a legrövidebb idő alatt teljesítve lesz hiszen, hogy mily nagy horderejű a kérdés azt a legvilágosabban az értekezlet azon egyhangu véleménye bizonyítja, hogy a tábori lelkész minden építését teljesen lerontja, ha az istentisztelet megtartása után a tőle imádságos könyvet kérő katonának azt kénytelen mondani, hogy — nincs.

Tanácskozásunk tárgyai előadásokhoz kapcsolva a következők voltak:

1. Anyakönyvezés és egyéb szolg. felvilágosítások: Vietórisz László ev. tábori lelkésztől.

2. Lelkigondozás a kórházakban; Tőkés Ernő ref. tábori lelkésztől.

3. Lelkigondozás a fronton; Takács N. ref. tábori lelkésztől.

4. Hadisírok gondozása: Nemes Elemér ref. tábori lelkésztől.

5. Katona-Olthonokról: Hajel Endre ref. tábori lelkésztől.

6. Mennyiben célravezető és mennyiben illusorius az utazó tábori lelkészek munkája? Jurányi Lajos ev. tábori lelkésztől.

Minden kérdéssel kapcsolatban nagyobb eszmeesere indult meg, a veterán fáb. lelkészek elmondták tapasztalataikat az újabban bevonultak okulására.

Az értekezlet küldöitséggel üdvözölte a cs. és kir. 1. Hadsereg szállásmesteri hivatalának főnökét Bartha Albert vezérkari alezredest, aki ez alkalommal megígérte, hogy Vietórisz Lászlónak az anyakönyvezésre vonatkozó előadását a hadsereg által ki fogja nyomtatni s a tábori papság rendelkezésére bocsátja.

Amikor a lelkenre oly termékenyítőleg ható értekezletet lélekben még egyszer átgondolom egy igen fontos körülményt kell még megemlítenem. A cs. és kir. 1. Hadseregben 28.000 protes-

táns katonának 28 protestáns tábori lelkésze van, tehát k. b. 1000 katonára egy tábori lelkész esik. Ezen örvendetes tény Vietórisz László ev. tábori lelkész kétségbevonhatatlan érdeme. Igaz hogy egyházunk érdekeit szolgáló gondos, szervező munkájában sok jóakarattal találkozott a felsőbb-ség részéről, de mit ér a jóakarát, ha nincsen, aki azt igénybe is vegye. Ő nem kimélt fáradságot, nem riadt vissza a munkától s ma büszke önérzettel tapasztalhatja, hogy nincs még egy hadsereg, ahol a prot. tábori lelkészlet annyira rendezett lenne mint az 1. Hadsereg. Ezt az örvendetes tényét a nyilvánosság előtt is meg kell állapítanom, hadd lássa egyházunk, ki hogy sáfarkodik. Adjon az Isten egyházunknak, hadseregünknek mennél több hasonló buzgalmu protestáns tábori lelkészt!

Hadtápposta 265. 1918. márc. 15.

Hajdu Gyula

ev. fáb. lelkész.

Széljegyzetek.

Dulnera Ecclesiae Ev. A. C. Apponyi

Albert gróf, mostani kultuszminiszterünk napirendre tűzte az 1848. XX. végrehajtását, a mit apáink hiába sürgettek s ami után egyházunk hiába vágyakozott évtizedeken át. Azért már e ténnyel magával hálára kötelezte le egyházunkat s habozás nélkül mondom, ha e törvény, mely jelentőségében vetekedik egyházunknak bármely fundamentális törvényével — jól lesz végrehajtva, bátran sorolhatjuk őt egyházunk legnagyobb jóltevői közzé. Igaz, hogy a törvény végrehajtási tervezeten vannak hiányok, akár az egyes elvi jelentőségű kérdések körül, akár az anyagi kérdések tekintetében, de mégis annyi megértés, annyi jóindulat sugárzik ki az egész tervezetből, hogy vélekedni mulasztás volna azt részünkről a tárgyalás alapjául el nem fogadni, esetleg annak törvényerőre való emelését megakasztani. És e pőnton nem helyeslem, sőt elítélem a Paulik-Duszik féle nyílt levelet is még pedig hangjánál fogva. Igaz, amit a nyílt levél állít és hiszem is, hogy oly megértő miniszter, mint Apponyi Albert, kinek a protestáns lelkészek igen sokat köszönhetnek, a lelkészi fizetések rendezése tekintetében is megtalálná a helyes expedienst, de nem szabad elfelejtenünk, hogy nem mi protestáns lelkészek rendelkezünk a miniszterrel. Mi kérünk, a kérőknek pedig illik szerénynek lennie.

Az 1848. XX. t. cikk végrehajtása alkalmával azonban egy igen fájdalmas — igaz, hogy betapasztott, de soha be nem gyógyult sebre akarom a figyelmet felhívni s e sebb orvoslását

napirendre tűzni. E seb: az elnyomatás idején minden jog és törvény ellenére elkobzott egyházi birtokok, egyházi fundációk kérdése. Hallom az ellenvetést: Az ügy el van temetve. Végleg elintézte az 1791. évi XXVI. tc. 12 §-a, mely így intézkedik: . . . hogy a nevezett templomok, iskolák, paplakok és alapítványok iránt . . . mindkét részről a jelen birtokállapot vétségéig zsinór-mértékül *oly módon*, hogy *ezentúl* a katolikusok alapítványai a katolikusok, az evangélikusok alapítványai pedig az evangélikusok számára fordítassanak; annál fogva nemcsak mindkét részről szűnjék meg jövőre ezeknek visszakövetelése stb. Törvény exegéták tudják, mit lehetne törvényes alapon tenni a törvény ellenére elvett javaink visszaszerzése tárgyában. Tudom, hogy örök érvényű emberi törvény nincs, hisz ezen sarkalatos törvénynek számos rendelkezését helyezte hatályon kívül más későbbi törvény. De tudom azt is, és vallom, hogy e javak visszaadása a törvény dacára is első sorban erkölcsi kérdés. Az 1791. XXVI. tc. hozzájárulásunk nélkül ítélte a mi volt javainkat a róm. kath. egyháznak, mert egyházunk az évszázados sanyargatások miatt alélt volt, de azon tényen az nem változtat, hogy javainkat kétszáz éven át szabad vallási gyakorlatunkat biztosító törvényeink ellenére minden esetben erőszakkal vették el — mert gyengék voltunk s nem volt pártfogónk, ki igaz jogainkat védte volna. E seb, bár titkon, most is sajog s gyógyítását napirendre kell tűzni. Midőn a róm. kath. egyházzal ugyanezt a Megváltót imádjuk, kell, hogy ugyanannak a Megváltónak szelleme is lakjék bennünk. Megbocsátani és jóvátenni.

Mayer Pál
ev. lelkész.

Hát velünk ki törődik? Ezt a kérdést veti fel az Ev. Lap 10 számának szemléjében, a hol „a legnagyobb keserűséggel konstatálja, hogy a mi viszonyaink mennyivel rendezetlenebbek még a felekezeti tanárok és tanítók viszonyainál is.” Azután a sok panasz után megállapítja, hogy mindenki elfeledkezik mi rólunk. „Egyetemes gyűlésünkön legalább ilyen alaposan a mi érdekeinket senki sem képviselte.” Haj, haj! De hamar is tudunk mi felejteni! Talán egy kis emlékeztető nem fog ártani. Hogy is volt csak? Egyik püspökünk az egyetemes közgyűlésen és előtte is a vk. miniszterhez felterjesztett levelében az 1848. XX. tc. fokozatos végrehajtása fejében ez alkalommal is már igen tekintélyes összeggel nagyobbat kért és követelt, mint a kilátásba helyezett évi dotáció, hogy azon összegből a lelkészekfizetését (évi 5600 koronáig) lehessen rendezni. És mi volt a jutalma? Az

hogy az egyetemes közgyűlés ép Sz. L. és mások elég kiméletlen felszólalása folytán az összeg emelésének követeléséhez nem járult hozzá. Tegyük csak kezünket a szívünkre. Kérdezzük csak meg önmagunkat, hogy ha bennünket a lelkészek érdekében folytatott küzdelemteljes munkánkban *igy* támogatnak egyes lelkészek, vajjon nem nagyobb keserűséggel telhetik-e meg szívünk mint a szemle írójáé, aki még hozzá a tény megállapításoknál is téved, mert bizony — dacára azoknak, ezeknek és a még azon oldalról bizonyára következőknek, — törődik velünk bizony valaki, illetve valakik, még a lelkészegyesületi vezetőség is, csak hogy nem a nagy dobbal, hanem csendes, kitartó munkával.

† VARGA MÁRTON tokaji lelkész.

Az Úrnak egy minden hivalkodás, de minden szépért, jóért lelkesülő hűséges szolgája hunyt el f. hó 14-én hosszas szenvedés után távol szeretett egyházától Felsősjajon *Varga Márton* tokaji lelkész személyében. Szülőföldjén Gömörben hol testvére házába keresett s talált is nyughelyet, érte utól az Ur hazahívó szava. Nem tehát ott az ő kicsi, szeretett egyházában, melynek rendbehozatalán, felvirágoztatásán oly sokat munkálkodott Istenadta szép tehetségével; hol kicsi, nagy mindenki nemesak ösmerte, de őszintén szerette is őt s nagyrabecsülte hozzájuk való mélységes ragaszkodásáért: — de még sem elhagyatva, még sem elvetve, hanem a testvéri szeretei őrállása mellett tért meg Urához a Jézushoz.

Sokan azt hiszik, hogy a kicsi egyházban vajmi kevés dolga van egy lelkésznek. Ha a lelkészi eselekmények számát tekintjük mértékadónak — igen! Ámde ha figyelembe vesszük azt, hogy az ily kicsi lélekszámú egyházak rendszeren őrhelyei evangélikus egyházainknak; hogy a legtöbb kicsi egyház pusztuló öröksége Siónunknak; hogy az ily egyházakhoz rendszeren tartalmas diaspora van hozzácsatolva; hogy az ily helyekről, ha nem is menekülnek, de legalább is átmeneti állomásnak tekintik azt legtöbben: csak annál inkább kell nemesak fájdalmas részvétellel gondolnunk arra a felsősjajói friss sirhant-ra, hanem az ily lelkészi munka őszinte megbecsülésével s hálával iránta és az Ur iránt, ki ilyen szolgálattal is megajándékozta az ő küzdő anyaszentegyházát.

Nagy, nagyratörő terveit nem voltak; a mindenáron való érvényesülés távol állott tőle: a

közélet porondán nem ellenségeket keresett, kikkel viaskodva emelkedett volna, hanem megértő baráti szíveket. A mi terve volt, a mit érvényesülésére tett, a kikkel összejött, — minden, minden kiesi egyházának javára, becsületére, megtartására s fölvirágoztatására szolgált.

Évek hosszú során nemcsak lelkésze, de tanítója is volt egyházának, hogy ha majd átveszi az állam az iskolát, legyen jogcim egy evang. kántortanító követelésére, mi által egyházának s egyháza jövő nemzedékének vélt szolgálatot tenni. S ettől a tervétől sem baráti, sem más kérésére nem tért el, sőt még beteg testtel is hiven állott e kedvenc terve mellett. Nem tisztelget érdemel é az ily hűség, az ily önfeláldozás, az ily egyházszeretet?!

S e nemes igyekezete mellett, mely betöltötte idejének nagy részét s melyet a leglelkiesmeretesebben végezeit, talált magának időt az önművelődésre, talált időt az egyházi énekköltészetrel való foglalkozásra, mely munkájának nem egy értékes darabja ösmeretessé is lett. Egy pünkösdi chorálja a maga eredeti s a chablontól elütő menetével méltó feltűnést keltett. Pedig nem volt zeneérfő; de egész valója, egész lelki világa az egyház gondolatkövében élve — esodálatosan megérezte az egyes ünnepi alkalmak illő kifejezési módját. Ugy keletkeztek ezek a dallamok lelkében, mint a nép lelkében a dalok, melyeket a zeneköltők ellesnek s közkinccsésé tesznek.

Most már elcsendesedett lelkében minden földi dallam s ott zeng az Úr előtt új éneket. S ki annyira szerette egyháza, barátai után a természetet, ki virágos, rózsás kertté varázsolta kis templomának környékét, — ott pihen hová vágyakozott, hová beteg testtel csak nagy nehezen, de mégis eljutott, távol szerető barátai, szolgatársaitól abban a csendes, árnyas göméri temetőben.

Legyen emlékezeted' áldott kedves Marcsi barátunk, álnokságnélküli testvérünk! M.

Nekrológ. Schulze Lajos rozsnyói egyetemi tanár, mint a Protestantenblatt f. évi 8. számában olvassuk, 85 éves korában elhunyt. A rostochki egyetemnek 1874 óta volt a system. theol. szakon tanára. A rövid hír kegyeletes emléket ébreszt bennünk, mert Schulzehoz idősebb és ifjabb lelkészeink némelyikét kedves szájak fűzték. A rostochki egyetem magyar teológusainak nemcsak mindvégig szívesen hallgatott tanára, hanem valódi atyai jóbarátja volt, akinek meleg szíve, hajléka és asztala szívesen látta magyar hallgatóit. Élte végéig hűséges szolgálója volt Istenének és egyházának s a szorgalmas, hittel és lelkiismerettel végzett munka után tért elfáradt teste az örök nyugalomra. Legyen áldott emlékezeted!

BEJÉLET.

Az egyetemes felügyelő választás.

E hét folyamán a következő szavazásokról vetünk hírt: a ratkói (Gömörm.) egyházközség Szentiványi Árpádra, — az ósagárdi (Nógrádm.) Molnár Viktorra, — a besztercebányai gyülekezet és a besztercebányai főgimnázium Osztro-luczky Miklóstra szavazott. A balassagyarmati egyház dr. Sztranyavszky Sándor orsz. gyűlési képviselő egyh. felügyelő indítványára egyhangulag báró Solymosy Lajos arad-békési eszperességi felügyelőre adta le szavazatát. A balassagyarmati egyházat követik ezen állásfoglalásában a nagykürtösi, szügyi, lesti, alsóesztergályi, nógrádszentpéteri egyházak.

Evang. theológusok a pozsonyi egyetemen. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a pozsonyi ev. theológiai akadémia hallgatóinak megengedte a pozsonyi egyetem legközelebb megnyíló böleseleti karának rendes hallgatói sorába való beiratkozást. Az erre vonatkozó miniszteri rendelet szövege a következő: „Az ev. egyház pozsonyi theológiai akadémiaja kisbizottságának a felügyelőség részéről f. évi 10 szám alatt pártolással előterjesztett kérelmére megengedem, hogy a pozsonyi evangélikus akadémia rendes hallgatói a pozsonyi Erzsébet tudományegyetem bölesészet, nyelv és történettudományi karára féléveik teljes beszámítására való jogosultsággal rendes hallgatókú olykép iratkozhasanak be, hogy a tanulmányi, fegyelmi és lecke-pénzszabályzat 49. §-ában foglaltaktól eltérőleg csak heti tíz óra hallgatására köteleztessenek, egyébként azonban az egyetemi rendes hallgatókat megillető összes jogokban és kedvezményekben — az ösztöndíjak elnyerésére való jogosultság kivételével — részesedhessenek. Ápponyi s. k.

Halálozás. Ismét egy igen munkás, szolid, minden nemesért, szépért igaz lélekkel hevíülő s a magyar vallásos irodalom terén is igen jó névvel bíró lelkésztársunkat hívta el az Úr örök pihenésre. Varga Márton a tokaji ág. hitv. ev. egyházközség lelkésze, a MELE egyik alapító tagja, ki már huzamosabb idő óta betegeskedett, március hó 15-én 55 éves korában Alsósajón, hol betegsége utolsó idejében tartózkodott, elhunyt. Tetemét ugyanott március hó 17-én nagy részvét mellett adtak át az anyaföldnek. Sokat szenvedett testvérünk nyugodjék békével s emléke legyen áldott közöttünk.

Állásfoglalás az 1848. XX. tárgyában.

A szatmárnémeti ev. egyházközségnek 1918 feb-

ruár 10-iki közgyűlésén a következő határozatot hozta: „Az egyházközségi közgyűlés meglepetéssel és csalódás érzésével vesz tudomást a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternek az „1848. XX. te. végrehajtásáról“ és a „Kath. Autonomiáról“ szóló törvényjavaslatáról, amelyet az evangélikus egyház jogos igényei szempontjából nem csak, hogy nem tart kielégítőnek, hanem azokban újabb sérelmet és veszedelmet lát egyházunk jövő fejlődésére nézve. Az 1848. XX. te. végrehajtásáról szóló törvényjavaslat csak kegyelemből odavetett morzsalékek helyez kilátásba az evang. egyháznak, nem véve figyelembe azon nagymérvű áldozatokat és azon nagy horderejű erőfeszítéseket, melyeket egyházunk ugy a múltban, mint jelenben hozott a vallásos erkölcsök, hazaszeretet és a kultúra terjesztése terén. A k. autonomiáról szóló törvényjavaslat pedig az által, hogy az államtól ellenszolgáltatás fejében eredő kath. papi vagyont még szorosabban kapcsolja a kath. egyházhoz, valósággal bezárja az utját annak, hogy az 1848. XX. te. helyes értelmében hajlassék végre. A fent idézet két törvényjavaslat tehát a legkisebb mértékben sem tanuskodik arról, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter az ev. egyháznak a vallásos erkölcsök és a kultúra terjesztése érdekében kifejtett és megdönthetetlen tényekkel bizonyítható nagyfontosságú munkásságát akarná méltányolni, sőt éppen az bizonyítja, hogy a közszellemnek minden terén új és az emberi jogoknak megfelelőbb állapotokat követelő hangjával szemben csak gyenge jogalappal bíró kath. papi vagyont az Autonomia sáncai közé akarja helyezni. Mindezek következtében az egyházközségi közgyűlés jelen határozatában azzal a kérelemmel fordul az egyházi főhatósághoz, hogy a fent idézett két törvényjavaslatnak törvényerőre való emelkedését az illetékes helyen minden erejével megakadályozni igyekezzék és egyházunknak a történelmi fejlődés szempontjából való nagy hivatására hivatkozva, követelje az 1848. XX. te. helyes, tehát az egyházi vagyonok szekularizációját magában foglaló végrehajtását. A közgyűlés hasonló állásfoglalás céljából az egyházi lapok útján felhívja az összes evangélikus gyülekezeteket.

A Jézus Társaság tagjainak száma az új katalógus szerint a 17.121 van a Társaságnak, mely az elmúlt évben 113 taggal szaporodott.

Arany-Tompa ünnep. A pozsonyi ev. theol. akad. ifjuság „Székács József-kör“-e 1918. évi március hó 22-ikén este 6 órakor az evang. liceum tornacsarnokában Arany-Tompa ünnepélyt rendez a Szurmay-Honvédelap javára.

Mit akarnak? A Luther-társaság ügyében amelyet egy társasági tag ily címen hollygatott meg lapunkban, az erre vonatkozó s lapunkban megjelent válasz után két levelet is kaptunk. Az egyik viszonzó válasz. A másikat egy másik társasági tag küldte be. A Luther-társaság ügyét mielőbb rendezve szeretnők látni s azért ezeket a leveleket nem közöljük, csak jelezzük, hogy a viszonzó válaszoló a helyreigazítást nem fogadja el s nem veszi tudomásul s a felelőséget ismételten is a felebbezőkre hárítja. — A másik felszólaló társasági tag viszont azt a „minden áron érvényesülni akaró s egyházi közéletünkben felülkerekedett kis tábor“-t okolja, a melyiknek „a maga kiméletlen revolver politikájával sikerült a Luther-társaságot is válságba kergetni.“ S határozottan szól azon hang ellen, a melyen e tábor megnyilatkozik, a mely, „az evangélium szellemétől idegen s nélkülözni gyakran a társadalmi érintkezés legelemibb követelményeit“. Tiltakozik az ellen, „hogy ezen kis tábor magát az egyházzal azonosítsa s a maga részére az egyház közvéleményét kisajátítsa s ez alapon ítéljen eleve nek és holtak felett“. — Látnuk, hogy mennyire eltérők a felfogások a Luther-társaság ügyében, azért talán legjobban lesz bevárni az ügy fejleményét és tisztázását s azután a legközelebbi közgyűlésen bőlesen és szeretettel határozni a továbbiakról. Ezt a legközelebbi közgyűlést kellene mielőbb egybe hívni, a mint csak összehívni lehet, hogy végre nyugvó pontra jusson a Társaság dolga.

Lelkészegyesületünk tagjai közül az elnökség közbenjárására ez idő szerint 225 tag részére kaptunk a Népruházati Bizottságtól fekete és sötét szürke kőtűnő ruhaszövetet és 200 pár elsőrendű cipőt. Azon tagoknak, akiknek a Bizottság ez idő szerint ruhaanyagot kiutalt, külön értesítést küldünk, ezáltal is kérjük a megkeresés gyors elintézését. A többi tagtársunkat a legközelebbi kiosztás alkalmával fogják kielégíteni. A mint az eset is mutatja, az elnökség nem hangozva ugyan, de kötelességét híven teljesíti.

Ngugdijazott lelkészek háborus segélye. Az Országos Hadigondozó Hivatal a ref. konventi elnökség kezdeményezésére 57. nyug. ref. lelkész részére 300—300 koronás háborus segélyt engedélyezett. Egyetemes egyházunk hasonló kérelme még nem nyert elintézését.

Istentisztelet és haranglevétel. A hadügyminiszter a magyarországi katonai parancsnokságokhoz Abt. 8. II. 22-190 l. sz. alatt távirati rendeletet intézett, a mely szerint a templomi harangok leszerelésének az istentiszteletek tartama alatt, vagy vásár- és ünnepnapokon egyáltalán nincs helye.

A MELE és az ORLE együttes ülése.

Paulik János nyiregyházi lelkésztestvérünk, — a ki írásban és személyes érintkezés által sokat fáradozott azon, hogy a tiszakerületi Lelkészegyesületnek a gróf Apponyi Albert kultuszminiszterhez intézett nyílt levelében kifejezésre juttatott elveknél és kívánalmaknál barátokat s pártfogókat szerezzen, — Dr. Balthazár Dező ref. püspöknél is járt Debrecenben s a püspök ur is kiváztosnak találta, hogy a két testvéregyház papsága közös akciót indítson ez ügyben s egyben megígérte, hogy ő, mint elnöke az O.R.L.E.-nek érintkezésbe lép a M.E.L.E. elnökével a célból hogy a két egyesület az elvek és eljárások egyöntetű megállapítása céljából a közel jövőben közös konferenciára üljön össze Budapesten vagy Debrecenben. Mi mindenesetre csak örülni tudnánk annak, ha a két testvérfelekezeti papsága, a melynek azonosak az érdekei, testvérkezeti nyújtana egymásnak a közös cél munkálására, s jóleső érzéssel nézünk az együttes ülés elé.

„Az értelem és hit harcá”. Ezen a címen közli Makkai Sándor dr. sárospataki theol. professzornak több folytatásban megjelenő tanulmányát az „Akarat”. Jeles vallásfilozofusunk a keresztyén hitnek és a modern szellemi áramlatoknak ez az állandóan napirenden levő összekötési problémáját népszerű modorban, egy séges történeti áttekintésben veszi vizsgálat alá ebben a tanulmányban. Kár, hogy — amint értesülünk, — a nyomdai viszonyok mostohasága miatt nem fog megjelenni ez a dolgozat könyv alakban. Kívánatos volna, hogy az ilyen értékes és közérthetően élvezetes fejtegetések (s ilyeneknek közlése képezi az „Akarat” programját) eljussanak minden gondolkodó protestáns ember kezéhez. Nagyon ajánljuk az „Akarat” című folyóirat megrendelését minden lelkész társunk figyelmébe. Előfizetési ára egy évre csak 6 korona. A kiadóhivatal címe: Budapest, VIII., Üllői ut 16. b.

A Kath. Népszövetség 10 éves jubileumi közgyűlését márc. hóban tartotta meg. Tagjai száma 295.216; a tíz év alatt 38 milliónál több nyomtatványt és röpiratot osztott szét.

A reformáció 400-dos emlékünnepe a nagyváradi evang. egyházban. Hálás megemlékezésül a multa buzditó jelül a jelen s a jövő nemzedéknek. Egybeállította *Materny* Imre evang. lelkész. 38 lap. Ára 1 korona. Helyes volt az ünnepély lélekemelő lefolyását, főleg a lelkész és Korbély József felügyelő tartalmas beszédét külön füzetben is megörökíteni. Előbbi a reformációt, mint istennel kötött szövetséget, utóbbi

annak tanulságos magyar történeti vonatkozásait fejtegette. Öröm lehet ilyen felügyelővel együtt szolgálni, kinek lelkész bátyja nagy lelke lehetett az inspirálója. A beszédek után a diszközgyűlés lélekemelő mozzanatokban gazdag jkvét is közli. Az ünnepély emlékére márvány emléktáblát helyeztek el, és egyházfentartó alapot létesítettek. Szóval kegyelettel áldoztak a nagy multnak, de jószemmel beletekintettek a jövőbe. „Az új század ösvényein” c. alatt egy szintén tartalmas és építő tájékoztató is olvasható. Bántó, hogy a szép füzet első mondatában a reformáció „hitujítás”-nak és nem „hitjavítás”-nak van mondva.

A tiszai ág. hitv. ev. egyházker. rozsnyói fiu- és leányárva háza segélyezésére befolyt s hálás köszönettel itt is nyugtázott 1917-ik évi adományok. (A kimutatás folytatása.)

Novemberben: Tatraangi ev. egyh. 100.—, Tátraaljai ev. egyh. 13.80, Restér és Pétermány 4.—, Alsósajó, Henekó 10.20, Dániel Szabó Gy. lelk. által egy magát megnevezni nem akaró hölgy, Felsősjó 10.—, Nyustyai ev. egyh. 25.—, Thomka László, Nyustya 100.—, Sókuti ev. egyh. 15.—, Pürkereci ev. egyh. 20.—, Korompai ev. egyh. 25.—, Kisszebeni I. és II. egyh. 37.30, Ménhárdi ev. egyh. 70.—, Murányhosszuréti ev. egyh. 10.—, Garami ev. egyh. 13.—, Tokaji ev. egyh. alapítv. 200.—, Kislomnici ev. hívek 200.—, Budaméri ev. egyh. 18.—, Tarnóci ev. egyház 10.—, Gölnicbányai ev. egyh. 10.—, Nagyrőcei ev. egyh. 200.—, Mészáros János és neje, Rózsnyó, 25.—, Eperjesi II. egyh. 6.—, Hensch Ernő és neje Roxer Irma alapítv. Kassa, 500.—, Hallykó Mihály korábbi alapítványa növelésére egy drb. 100 koronás 4 " koronajár. kötetnyt, Kassa 100.—, Dr. Brósz László és neje Dietz Kornélia, Kassa 50.—, özv. Szakmáry Károlyné Kassa 50.—, Ev. polg. I.-isk. Tantestülete Kassa 50. Ev. polg. I.-isk. Ijúsága, Kassa 50.—, Bohrandt Gézané, Kassa 50.—, Özv. Fiedler Károlyné, Kassa 50.—, Özv. Megay Adolfné, Kassa 40.—, Fleischer Kálmán Kassa 50.—, Leánygimnázista egy havi zsebp. Kassa 10.—, (Folytatjuk)

Pályázatok és hirdetések.

Pályázati hirdetés.

Alulírott *segéd-lelkészt* keresek, aki a lelkészi teendőkből magyar és tót nyelven kisegítene, sőt betegségem idején helyettesítene. Javalmazása: fütésen és mosáson kívül lakás, kiszolgálás, ételmezés és havonta 100, azaz egy száz korona fizetés. Az állás azonnal elfoglalható.

Békéscsaba 1918 március hó 13-án

Csepregi György

arad-békési esperes.

„Igehirdető“ márciusi füzetének tartalma:
 Nánay Béla: Távozz-tőlem, Sátán! — Vasárnapi.
 Dr. Raffay Sándor: Dávid botja és öt köve: —
 Bőjti. Bucsai László: A test gondolata. — Bőjti.
 Beyer Fülöp: A keresztyén-ember örül a küz-
 delemben is. — Bőjti. Dr. Tóth Lajos: Az ország,
 amely jó az Urnak nevében. — Virágvasárnapi.
 Kirehknopf Gusztáv: A magára maradt Jézus.
 — Nagypénteki. Szücs József: A legszebb halál.
 — Nagypénteki.

KONFIRMÁCIÓI

KÁTÉ

Ira: RAFFAY SÁNDOR.

Pályadíjat nyert munka.

Most jelent meg V-ik, javított kiadásban!

Ára 1 korona.

Kapható: **KÖRÖSI LAJOSNÁL**, Budapest, IV.,
 Kamermayer Károly u. 3.

Mutatványpéldány ingyen!

Konfirmációi tankönyvek.

- Raffay Sándor*: Evang. konfirmandusok kátéja.
 5. javított kiadás. . . . . Ára 1 K.—
Tartsd meg, amid van, hogy senki el ne vegye
 a te koronádat? Konfirmációt-tankönyv. 5.
 kiadás. Ára kötve . . . . . —50 fill.
Ruttkay Sándor: Konfirmandusok könyve. 12-ik
 kiadás. Ára . . . . . 50 fillér.
Mayer Pál: Evangelikus konfirmandusok vallás-
 tana. Ára . . . . . 50 fillér.
Koren Pál: Konfirmációi könyv 4. kiadás. Német
 nyelven. Ára . . . . . 30 fillér.
Belohorszky Gabriel: Evangelisch-christliches
 Confirmandenbüchlein. Elfte Aufl. Ára 40 fillér.
Halle was du hast! Konfirmandenbüchlein 5. Aufl.
 Ára kötve . . . . . 90 fillér.
Ruttkay Sándor: Konfirmandenbüchlein. Ins deut-
 sche überetzt von Georg Schwalm 3. Aufl.
 Ára . . . . . 40 fillér.
Koren Pavel: Konfirmácia knihy 3. kiadás
 Ára . . . . . 30 fillér
Szeberényi: Wicznovány konfirmandu. Ára 1 K.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek**
 könyvkereskedésében
 Budapest, IX., Jerecz-körút 19—21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentédények, upacsora-kelyhek, keresztelő
 kannák, oltári gyertyatartók, borkanecók. — Arany és
 ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst dísz tárgyak
 részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot
 fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az év. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

